

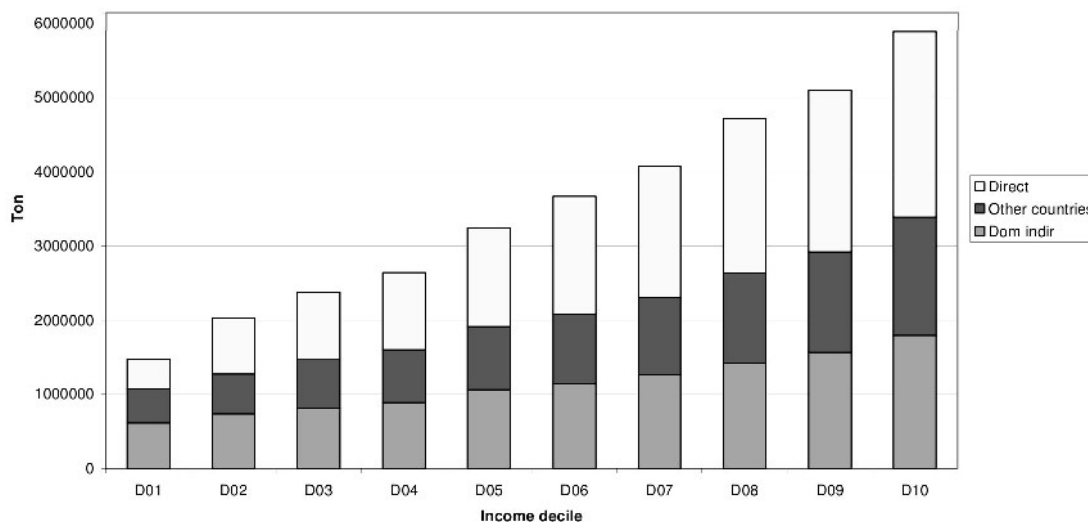
MAAILMANLAAJUISET KULUTTAJALUOKAT JA KASVUN PURKU

Yksi avain aikamme ongelmien ratkaisuun voisi olla maailman väestön tarkastelu luokkanäkökulmasta, sillä koko ihmiskuntaa käsittelevä tai valtiokeskeinen puhe hämärtää todellisuutta. Viime syksynä ilmestyneessä raportissa *Sustainable Futures* esitämme, että itse asiassa kolmannes maailman väestöstä elää kestävästi ja haasteena on mahdollistaa näiden elämänmuotojen jatkuminen. Toisenlaista, kestävästä maailmaa ei tarvitse etsiä kiven alta, se on keskuudessamme tässä ja nyt.

Tulot ja ympäristökuorma kulkevat käsi kädessä

Väitämme, että vauraus on suorassa suhteessa ympäristön kuormittamiseen. Tätä tukee mm. ruotsalainen kotitaloustutkimus, jonka mukaan henkeä kohti lasketut hiilidioksidipäästöt ovat suorassa suhteessa kotitalouksien tulotasoon (Kuvio 1). Mitä rikkaampi kotitalous, sitä suuremmat päästöt.

Kuvio 1: CO₂ päästöt eri tulokymmenyksissä (desiilit) Ruotsissa 2000

Lähde: SCB 2003, 37.

Samanlainen suhde havaitaan, jos tarkastellaan maiden kansantuloa ja ekologista jalanjälkeä henkeä kohden. Mitä rikkaampi maa, sitä suurempi kansalaisten jalanjälki.

Kolme kulttuurista luokkaa

Kuluttamiseen perustuvan luokkajaon lähtökohtanamme on Worldwatchin Maailman tila 2004 raportin määritelmä ja laskelmat. Niiden mukaan kuluttavaan luokkaan kuuluvat kaikki, joiden tulot ovat yli 7.000 Yhdysvaltain dollaria henkeä kohden vuodessa (ostovoimakorjattuna eli kunkin maan hintatasoon suhteutettuna). Kutsumme tätä ryhmää *ylikuluttavaksi luokaksi*.

Ylikuluttavan luokan jakaantuminen suurimmissa valtioissa ja globaalisti on esitetty taulukossa 1. Siinä huomionarvoista on, että maailmanlaajuisesti kuluttajia on kehitysmaissa lähes yhtä paljon kuin teollisuusmaissa.

Taulukko 1: Ylikuluttavien määrä ja osuus eri maissa 2002

Valitut maat	Ylikuluttavat (Miljoonaa henkeä)	Osuus väestöstä
Yhdysvallat	243	84 %
Kiina	240	19 %
Intia	122	12 %
Japani	121	95 %
Saksa	76	92 %
Brasilia	58	33 %
Maailma ... josta	1,728	28%
-teollisuusmaissa	912	
-kehitysmaissa	816	

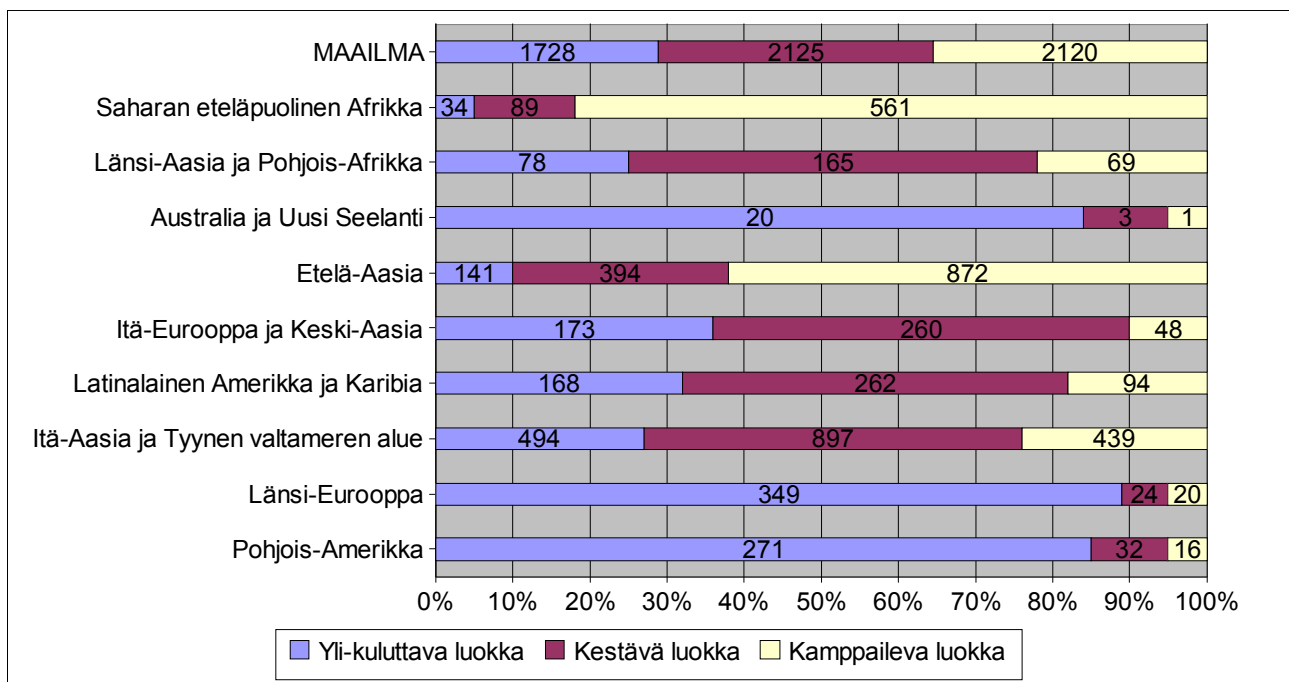
Lähde: Worldwatch 2004.

Toisena lähtökohtana on *kamppailevaan luokkaan* lukeutuvien määrä. Se sisältää suurin piirtein kaikki, jotka joutuvat selviytymään alle kahdella dollarilla päivässä. Teollisuusmaissa kamppailevaan luokkaan on luettu viisi prosenttia väestöstä, sillä kodittomuus, työttömyys ja terveystalveluiden saavuttamattomuus nakertavat ihmisarvoisen elämän edellytyksiä niissäkin.

Näiden kahden luokan välillä on *kestävä luokka*. Sen luokan jäsenten perustarpeet tulevat tyydytetyksi sellaisilla elinkeinoilla, jotka eivät vaadi suuria määriä energiaa tai uusiutumattomia raaka-aineita.

Näihin luokkiin kuuluvien ihmisen määrä ja suhteellinen osuus maailmassa ja eri alueilla on esitetty kuviossa 2 alempana.

Kuvio 2: Kulttuuriset luokat eri alueilla (miljoonia vuonna 2002)

Lähde: Ulvila ja Pasanen (2009)

Osoittamalla mittavan kokoisen kestävä luokan 750 – 7000 dollarin vuositulojen välillä voidaan lietsoa myös optimismia: ihmiskunnan kolmannes elää hyvää elämää pilaamatta ympäristöä. Tämän luokan jäseniä on suhteellisen paljon mm. maissa, jotka vuoden 2009 Happy Planet Index esittää mallikkaina: Costa Rica, Dominikaaninen tasavalta ja Jamaika.

Ylikuluttavan luokan kasvun purku

Koska vastuu ympäristötuhosta on suorassa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin, on syytä puuttua voimakkaasti ylikuluttavan luokan rahatalouden kokoon. Tavoitteena tulisi olla ylikuluttavan luokan rahatalouden supistaminen eli kasvun purku. Sillä tarkoitetaan vapaaehtoista siirtymistä oikeudenmukaiseen, osallistavaan ja ekologisesti kestäväan yhteiskuntaan. Tällainen *degrowth*-ajattelu, ranskaksi *decroissance*, on saanut viime aikoina herättänyt tutkijoiden kiinnostusta ja aktivistien innostusta.

Kasvun purkamisen kannattajien mukaan nykyinen talouskasvu ei ole kestävä, koska se riistää luonnonvaroja ja tuhoaa ympäristöä, mutta ei oikeudenmukaisella tavalla paranna vähäväkisten hyvinvointia. Kaikki turha kulutus tänään on pois tulevien sukupolvien hyvinvoinnista.

Kasvun purku on useiden eri ajatussuuntien risteyskohta. Siinä yhdistyvät esimerkiksi ympäristöajattelu kasvun rajat -keskusteluineen, Nicholas Georgescu-Roegenin ympäristötaloustiede, Serge Latouchen työ ympäristötalouden alalla, Ivan Illichin demokratia-ajattelu sekä M.K. Gandhin omavaraisten paikallisyhteisöjen merkitystä korostava ajattelu.

Maaliskuussa 2010 kasvun purun tutkijat ja edistäjät kokoontuvat Barcelonassa toiseen kansainväliseen *degrowth*-konferenssiin. Maan ystävät on mukana sen kansalaisjärjestösuudessa. Yhden maapallon toiminta on myös mukana vastikään perustetussa Suomen *degrowth*-verkostossa.

Lähteitä ja nettivinkkejä

SCB (2003) *Households in Environmental Statistics*. Statistica Centralbyron, Stockholm.
http://www.scb.se/statistik/MI/MI1202/2004A01/MI1202_2004A01_BR_MIFT0408.pdf
(haettu 21.5.2009)

Ulvila, Marko & Jarna Pasanen (2009) *Sustainable Futures: From Growth Imperative and Hierarchies to Sustainable Ways*. Ministry for Foreign Affairs of Finland. Helsinki.
<http://www.sustainablefutures.fi/>

Worldwatch (2004): *State of the World 2004*. Worldwatch Institute. Washington DC.
<http://www.degrowth.net/>

<http://www.happyplanetindex.org/>